Proletarci vseh dežel, združite se!

Ljubljana, nedelja, 14. junija 1959 ● Leto L, štev. 44 ● Cena 20 din

DELO

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 4. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA SLOVENIJE, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK RUDI JANHUBA

ODGOVORNI UREDNIK IVAN ŠINKOVEC

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

ALBERT JAKOPIČ-KAJTIMIR:

Ob velikem prazniku v Kopru

Ko danes v Kopru, v jubilejnem letu ZKJ, slovesno odpiramo tovarno motornih koles »Tomos«, eno izmed naših najlepše grajenih, urejenih in tehnično najsodobneje opremljenih tovarn, preveva slehernega našega delovnega človeka izreden ponos. Ob tem novem orjaku, ki se more kosati z motorno industrijo kjerkoli po svetu, stoji naš človek prepoln samozavesti, prepoln veselja in ustvarjalnega občutja, ki je tako značilno v socialistični graditvi Jugoslavije. Ta dan je za vso našo domovino velik praznik. Posebno velik in svečan za primorskega človeka, ki po trpkih desetletjih sužnosti in zatiranja zdaj v svobodi, v sodelovanju in ob pomoči jugoslovanskih narodov dela in gradi in v trudu in naponu lastnih sil dohiteva čas in življenje, za katerega ga je bila prikrajšala in oropala trpka preteklost.

Po priključitvi so se tod življenju odprla vrata na stežaj. Z naglimi koraki in v širokih zamahih se spreminjata vsebina in vnanja podoba življenja. »Lesonitu« v Ilirski Bistrici in »Javoru« na Pivki, »Mehanotehniki« v Izoli, »Tosu« v Hrpeljah in »Lami« v Dekanih, »Splošni plovbi« v Piranu in novemu pristanišču v Koperu se zdaj pridružuje še tovarna motorne industrije »Tomos«. Napredek in vzpon, ki ga doživlja to področje, priča vsakomur, kaj zmore svobodni človek v socialistični graditvi, ko podira in premaguje zaostalost in ustvarja svojemu življenju dobre, bogate in lepe pogoje. Vsa ta nova podoba, to novo življenje, je sad sproščenih notranjih sil, desetletja zatiranih, ki si zdaj dajejo duška v graditvi, oblikovanju in ustvarjanju. Trden, svež, odločen in neutruden se na tem področju naše domovine človek loteva velikih del.

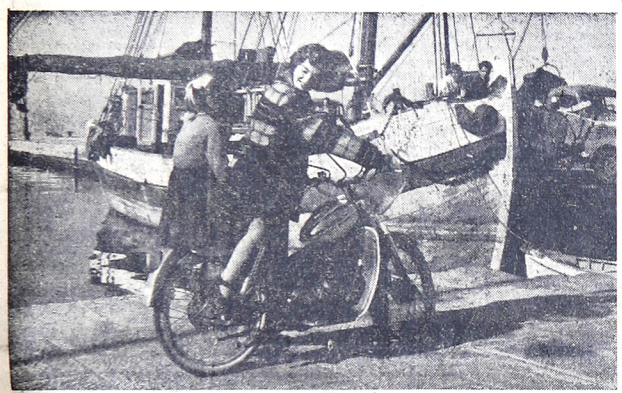

»Colibriji« mladega delovnega kolektiva tovarne »Tomos« imajo mnogo prijateljev zlasti v mladi generaciji

Med ta velika, že opravljena dela štejemo tudi »Tomos«, ki ga danes tem bolj svečano odpiramo, ker se v ponosu zavedamo, da sodi v dandanašnjem silnem vzponu tehnike na eno izmed prvih mest v naši domovini. Hkrati z graditvijo tovarne se je v treh letih oblikoval njen delavec, tehnik, rezkar, strugar, galvanizer, orodjar, monter, ključavničar, mehanik. Z montažne proizvodnje, ki je dala našim delovnim ljudem nad 20.000 motornih vozil, prehaja zdaj na svojo lastno proizvodnjo motornih koles, motorjev za male pogone in motorjev za čolne. Hkrati pa misli v svojem naglem osvajanju tehnike tudi že na večje zaprto vozilo. Kakor povsod drugod tako je tudi ob »Tomosu« naš preprosti delavec izpričal svojo silno intelektualno sposobnost v osvajanju tehnike in znanja, svojo naduše živo slo po napredku, svojo neodjenljivo voljo po ustvarjanju in oblikovanju najlepših življenjskih pogojev.

Skokovit družbeno ekonomski razvoj, ki smo ga dosegli na vseh področjih družbene dejavnosti, pa naravnost zahteva, kot je dejal tovariš Tito, še hitrejši razvoj kovinske in motorne industrije. Po vsej domovini se odpirajo nove in prelepe ceste in čedalje gosteje bo vsa domovina prepežana s sodobnim cestnim omrežjem. Ali ni logično, ko postaja motorno vozilo čedalje bolj sestavni del življenjske ravni delovnega človeka? Vloga motornega vozila postaja v razvoju in perspektivah našega življenja nepreceniljiva, bolj in bolj nepogrešljiva. Cemu vsemu ne ustreza že ta mali in urni »Colibri«, ki bo poslej v desettisočih drsel s »Tomosovega« tekočega traku! Delovnega človeka vozi na delo in z dela, torej nam pomaga reševati stanovanjsko vprašanje. Naglo opravlja krajše poti, prihrani človeku čas in mu vedri življenje. In »Tomos« je šele na pragu proizvodnje, ki so ji odprte najširše možnosti doma, a tudi pot v neštete tuje dežele. V naši veliki šoli osvajanja tehnike je »Tomos« ena izmed osnov, iz katere bodo prihajale poslej mnoge pobude za osvajanje novih proizvodov, ki jih bodo v kooperaciji izdelovala druga podjetja. Poslej bo tudi »Tomos« ena izmed tistih naših močnih vzmeti, ki bo pomagala uresničevati našo občo težnjo, da se razvijemo v deželo, ki bo sposobna osvojiti sleherno proizvodnjo in enakovredno stopiti v krog tehnično najbolj naprednih dežel.

Kdor koli bo obiskal in videl »Tomos«, bo pritrdil, da je tudi v gradbenem oziru eden izmed naših najlepših industrijskih objektov. Projektanti in gradbinci so si z njim zaslužili odkrito priznanje ne le zaradi »Tomosove« vnanje gradbene podobe, ki je v svojih linijah in dimenzijah naravnost elegantna, ampak še prav posebno zaradi ekonomičnosti in cenenosti gradnje ter preudarnih zboljšav v razporeditvi posameznih obratnih prostorov v primerjavi z gradbenimi objekti motorne industrije v tujini.

Ko zdaj odpiramo »Tomos«, to našo prelepo tovarno motorne industrije, ki bo izdatno pomagala dvigati splošno življenjsko raven vseh jugoslovanskih narodov, se živo spominjamo Titovega prvega obiska v teh krajih 21. novembra 1954, ko je na velikem množičnem zborovanju v Kopru dejal:

»Ne mislim vam obljubljati zlatih hribov in dolin, ne medu in mleka. Naše sedanje možnosti niso posebno velike, toda poskrbeli bomo, da bomo začeli tudi tu graditi, da bomo zgradili industrijo, temelje za nadaljnji razvoj, za blaginjo in boljšo prihodnost ljudstva, ki je prišlo zdaj v novo socialistično Jugoslavijo. Skratka, prevzemamo to obveznost in zagotavljam vam, da jo bomo izpolnili.«

Eden izmed teh temeljev — »Tomos« — je zdaj zgrajen!

PO INCIDENTU NA PARIŠKEM LETALIŠČU

Jugoslovanski protest v Parizu

Jugoslovanski veleposlanik je protestiral proti aretaciji voditelja naše sindikalne delegacije Miše Pavičevića — Protestno pismo Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije

PARIZ, 13. jun. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Parizu dr. Radivoje Uvalić je danes popoldne obiskal francoskega zunanjega ministra Mauricea Couve de Murvilla in v imenu jugoslovanske vlade protestiral proti včerajšnji aretaciji voditelja jugoslovanske sindikalne delegacije Miše Pavičevića na letališču Orly.

V odgovoru na protest jugoslovanskega veleposlanika proti temu surovemu izpadu francoske policije, ki je samovoljno zadržala uglednega Jugoslovanskega sindikalnega voditelja in mu ni dovolila nobenega stika z veleposlaništvom, je minister Couve de Murville izrazil obžalovanje francoske vlade in dejal, da bodo stvar preiskali.

Na sestanku je minister Couve de Murville, kakor se je zvedelo, s svoje strani protestiral proti sprejemu, ki so ga jugoslovanski predstavniki izkazali predsedniku začasne alžirske vlade Ferhatu Abasu, kakor tudi proti objavi skupnega jugoslovansko-alžirskega sporočila o razgovorih, ki so bili ob tej priložnosti v Beogradu. Minister Couve de Murville je dejal, da smatra francoska vlada objavo tega sporočila za »vmešavanje v njene notranje zadeve«.

V zvezi z neupravičeno aretacijo sekretarja Centralnega sveta ZSJ Miše Pavičevića na letališču v Parizu, kamor je prispel kot vodja delegacije jugoslovanskih sindikatov na kongres Generalne konfederacije dela Francije, je Centralni svet ZSJ poslal predsedstvu vlade republike Francije pismo, v katerem je rečeno:

»Centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije je na seji predsedstva 13. junija 1959 ugotovil, da takšnega neobičajnega ravnanja, ki je dejansko grob izpad proti Miši Pavičeviću, voditelju jugoslovanske sindikalne delegacije, ki je imel pravilen potni list in vizume, izdane od veleposlaništva republike Francije v Beogradu, ni moč z ničimer upravičiti.

Nezaslišano ravnanje organov francoske državne varnosti vzbuja tem večje presenečenje in obsodbo, ko vemo, da se francoske oblasti polne štiri ure niso zmenile za upravičene proteste svetnika jugoslovanskega veleposlaništva v Parizu Dragomira Petrovića na letališču, kjer je bil Pavičević aretiran, za proteste Miše Pavičevića samega, kot tudi za posredovanje jugoslovanskega veleposlaništva v Quai d'Orsayu. Takšen odnos francoskih oblasti do visokega jugoslovanskega političnega voditelja, ki ga ni moč označiti drugače kot za surovo, premišljeno grdo ravnanje, so člani jugoslovanskih sindikatov in sploh narodi naše dežele z nezadovoljstvom sprejeli.

Centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije, ki se po tej poti obrača na vlado republike Francije, najodločneje protestira in v domnevi, da gre vendarle za zlorabo oblasti po varnostnih organih, zahteva, da se uvede preiskava proti tistim, ki so aretirali Mišo Pavičevića.

Pismo je podpisal predsednik Centralnega sveta ZSJ Svetozar Vukmanović.

Francoski časniki danes ničesar ne pišejo o grobem poštitičnem izpadu proti voditelju jugoslovanske sindikalne delegacije Miši Pavičeviću, ki so ga organi varnostne službe protizakonito aretirali na letališču Orly neposredno po prihodu iz Beograda. Čeprav so z uradnega mesta v Quai d'Orsayu sinoči izrazili obžalovanje jugoslovanskemu veleposlaništvu zaradi tega prestopka, noben list ni objavil niti besedice o grdem ravnanju z voditeljem jugoslovanske sindikalne delegacije.

Kratko vest o tej politični provokaciji objavlja samo glasilo KPF »Humanité«, ki poudarja, da je bil Pavičević izpuščen šele čez štiri ure, ki jih je moral prebiti v policijski postaji na letališču Orly.

Razgovori v Stockholmu

STOCKHOLM, 13. jun. (Tanjug). Podpredsednik Zvezneg izvršnega sveta Edvard Kardelj, ki se mudi na obisku na Švedskem se je danes dopoldne v ministrstvu za notranje zadeve razgovarjal z ministrom Runeom Johansonom in visokimi funkcionarji posameznih odsekov tega ministrstva. V razgovoru so švedski minister in njegovi sodelavci pojasnili visokemu jugoslovanskemu gostu in njegovemu spremstvu sistem in delovanje državne uprave v deželi ter delo posameznih državnih uradov.

Edvard Kardelj je z zanimanjem poslušal pojasnjevanje svojih gostiteljev in postavljal številna vprašanja o organizaciji državne uprave, organizacijskih odnosih med ministrstvi in državnimi uradi in o sistemu upravljanja na področju komunalne politike, socialnega skrbstva, zdravstva in prosvete. Razgovor je trajal kaki dve uri.

Opoldne je bil Edvard Kardelj gost na kosilu, ki mu ga je priredil stockholmski župan Anderson v reprezentativni stockholmski občinski sejni dvorani. Med kosilom sta župan Stockholma in podpredsednik ZIS Kardelj izmenjala zdravici.

Okolica hotela, v katerem se je nastanil Edvard Kardelj, trg pred zunanjim ministrstvom, trg pri mestni občini in obala, ki povezujejo vse te dele mesta, so bili na čast obisku Edvarda Kardelja okrašeni s švedskimi in jugoslovanskimi zastavami.

Titov pozdrav borcem

v srbskih divizijah NOV ob 15-letnici njihove ustanovitve

Beograd, 13. jun. (Tanjug). Predsednik republike in vrhovni komandant oboroženih sil FLRJ — maršal Tito je poslal odboru za proslavo 15-letnice ustanovitve srbskih divizij v Nišu naslednjo brzojavko:

»Dragi tovariši! Zelo mi je žal, da se zaradi neodložljivih poslov ne morem osebno udeležiti vaše proslave in zato po tej poti najprisrčneje čestitam k 15 - letnici ustanovitve osmih srbskih divizij vsem udeležencem narodnoosvobodilne vojne iz teh krajev in vsem udeležencem proslave, kakor tudi vsem pripadnikom teh divizij in vsemu ljudstvu tega dela naše dežele.

Svobodoljubno ljudstvo Srbije je stoletje prelivalo kri v boju za svobodo in srečnejše življenje. V nedavni minulosti so delavci, kmetje in mladina Srbije še enkrat hrabro šli v boj, se junaško borili in skupaj z ostalimi narodi naše dežele izbojevali končno zmago ljudske revolucije.

Ustanovitev osmih srbskih divizij pred 15 leti je pomenila nadaljnjo krepitev osvobodilnega revolucionarnega boja v Srbiji. Te divizije so imele pri osvoboditvi Srbije in Beograda zelo važno vlogo, pozneje pa tudi v končni osvoboditvi vse naše dežele, s čimer so obenem prispevale dragocen delež k razvijanju in krepitvi bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov, ene največjih pridobitev naše revolucije.

Ko vam čestitam k tej velčastni proslavi, želim ljudstvu teh krajev in vse Srbije mnogo uspehov in zmag v nadaljnji izgradnji naše socialistične dežele, bratske skupnosti vseh narodov Jugoslavije.«

Nocoj so v Nišu na slavnostni akademiji proslavili 15-letnico srbskih divizij v NOV. O tem in o razvoju narodnoosvobodilnega gibanja je na akademiji govoril Rista Antunović.

V.

Spomin na zmago v stavki

kočevskih tekstilnih delavcev pred 24 leti

Velikega zborovanja se je udeležil tudi član Izvršnega komiteja CK ZKJ Franc Leskošek

Kočevje, 14. jun. Včeraj je bilo v Kočevju na Trgu svobode veliko zborovanje v počastitev 40-letnice KPJ in ob 24. obletnici stavke kočevskih tekstilnih delavcev.

Uro pred zborovanjem je bila slavnostna seja delavskega sveta tovarne »Tekstilna« — hkrati pa so se v gostilni »Beljan« zbrali udeleženci stavke, ki so v prisrčnem pogovoru s članom Izvršnega komiteja CK ZKJ Francem Leskoškem-Luko obudili spomin na eno izmed tistih zmag delavskega razreda nad kapitalisti, ki je prispevala k buditvi in rasti proletarske zavesti naših delovnih ljudi. Tovariš Leskošek je namreč leta 1935 vodil stavko delavcev v nekdanji Horakovi tekstilni tovarni, s katero je Komunistična partija v Kočevju dosegla enega najlepših predvojnih uspehov.

Na zborovanju, ki je bilo ob enajstih, sta veliki množici kočevskega prebivalstva, zlasti pa članom delovnih kolektivov govorila o stavki njena udeleženka Draga Lunder in predsednik občinskega odbora SZDL Nace Karničnik. Iz njunih govorov smo izluščili naslednje:

Med vrsto hudih bojev naše Partije sodi tudi stavka tekstilnih delavcev in delavk v Kočevju v takratni tekstilni tovarni Horak — Triglav. Takrat, to je zlasti med leti 1932 in 1938, je bila velika brezposelnost, delavci niso bili zaščiteni, mladina pa je morala, ko je komaj končala osnovno šolo, že iskati delo, ker starši niso imeli sredstev za šolanje otrok. V tovarni je delalo mnogo mladoletnih otrok zvečine rudarskih družin, ki so živele v pomanjkanju in je takratnim kapitalistom prišlo prav, da so izkoriščali ceneno delovno silo. Bilo je mnogo primerov, da so plačevali delavce — začetnike po 50 para na uro.

Ko je Partija videla, da je delavstvo v kočevski tekstilni tovarni sila izkoriščano, je najprej okrepila sindikalno delo, potem pa so se delavci zbrali pri Beljanu, kjer so zahtevali stavko, ki sta jo potem vodila stavkovni odbor in tovariš Leskošek. V tej organizirani stavki so sodelovale skoraj vse delavke, ki se niso ustrašile nevoročnikov ne groženj direktorja. Stavka je dobro uspela;

Ob koncu zborovanja, ki so ga poživili mladinski pevski zbor kočevske gimnazije, rudniška godba, harmonikarja in recitator, je viharno pozdravljen stopil pred mikrofon tov. Leskošek, ki je v izbranih, klenih besedah prikazal zborovalcem predvojnega delavca in njegovo življenje primerjal s sedanjostjo, ko se delavcu ni treba bati, da bi ga vrgli na cesto, ko se zmerom bolj uveljavlja v samoupravljanju tovarn.

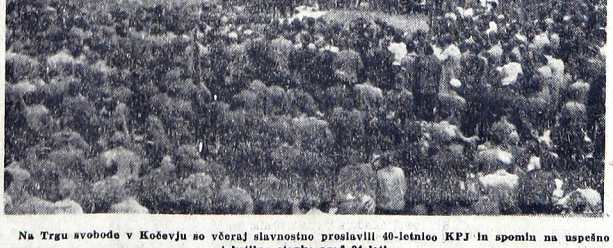

Na Trgu svobode v Kočevju so včeraj slavnostno proslavili 40-letnico KPJ in spomin na uspešno tekstilno stavko pred 24 leti

Ferhat Abas o obisku v Jugoslaviji

Kairo, 13. jun. (Tanjug) Predsednik začasne alžirske vlade Ferhat Abas, ki se je sinoči vrnil iz Beograda v Kairo, je izrazil veliko zadovoljstvo glede obiska v Jugoslaviji in izjavil, da pomenijo razgovori, ki jih je imel, važen prispevek v boju alžirskega naroda.

»Najprej bi rad izrazil bratsko hvaležnost vladi in narodom Jugoslavije za zelo prisrčen sprejem, ki so nam ga priredili,« je dejal. »Razgovori, ki smo jih imeli, tako s predsednikom Titom kot tudi z drugimi odgovornimi predstavniki Jugoslavije, so bili zelo konstruktivni. Obisk nam je omogočil ugotoviti, s kakšnimi simpatijami gledajo jugoslovanski narodi na naš narod in kako solidarni so z njim.«

Privijanje vijaka v Madridu

Madrid, 13. jun. (AFP) — V Madridu so objavili osnutek novega zakona o javnem redu, po katerem se bodo zaostrili ukrepi proti kršilcem reda in javne varnosti. Med drugim so v tem osnutku predvideni ukrepi proti tistim, ki motijo ali skušajo motiti javno varnost, normalno delovanje javnih služb, redno preskrbo kot tudi za zastoje v delu, stavke in nezakonito zapiranje podjetij.

Notranji minister je dobil širša pooblastila za izvajanje ukrepov po osnutku novega zakona in bo lahko v ta namen angažiral vse državne varnostne sile ter po uradni poti zahteval pomoč vojaških enot. Če običajni ukrepi proti kršitvi javnega reda ne bodo uspešni, ima vlada pravico, da z dekretom proglasi »izredno stanje«. To izredno stanje bi uvedli na vsem ozemlju ali na delu ozemlja, oblasti pa bi imele med drugim pooblastila za aretacije in za preiskave po hišah podnevi in ponoči. V času izrednega stanja bi veljala tudi pooblastila za cenzuro in zaplembo listov, prepoved oddaj in prireditev, razen tega pa je v tem primeru predvidena tudi ustanovitev »izrednih sodišč«.

Če z »izrednim stanjem« ne bi mogli obnoviti reda, zakon naposled predvideva proglasitev »vojnega stanja«, ki bi ga prav tako proglasili z dekretom. Vojno stanje je moč proglasiti »v primeru nenadnega upora proti državni varnosti, proti njenim osnovnim političnim ustanovam ali njeni državni strukturi«.

V DANAŠNJI ŠTEVILKI

Str. 2 – Kako poteka nacionalizacija stanovanj

Str. 3 – Podobe iz Tomosa

– Šola za gluhoneme

Str. 4 – Problemi indijske vasi

Str. 5 – Dopis iz Koroške

– Stavka železničarjev v Franciji

Str. 6 – Novosti iz knjižnega sveta

Str. 7 – Nedeljsko branje

Str. 8 – Reportaža o žitu

VREME

Stanje 13. junija: Nad našimi kraji se še zadržuje hladen zrak. Od vzhoda pa že doteka v višjih plasteh znatno toplejši. Nad vzhodnim Atlantikom in zahodno Evropo se razprostira področje visokega zračnega pritiska.

Napoved za nedeljo: Spremenljivo oblačno vreme, vendar deloma sončno. Temperature ponoči med 7 in 10, v Primorju 14, najvišje dnevne do 20 stopinj C.